SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO (LETO) XXI. (15)
No. (štev.) 19

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES
10. maja (mayo) 1962

Atomski odgovor

Skoro tri leta je trajalo nepodpisano atomsko premirje med ZDA in Rusijo. V Ženevi in Švici so na takratnem zasedanju razorožitvene konference ZDA objavile, da bodo takoj prenehale z nadaljnimi atomskimi poskusi, če bo isto storila ZSSR. Ker je ZSSR na to pristala, so bile ZDA prve, ki so ustavile poskuse. Nekaj tednov pozneje je poskuse ustavila tudi ZSSR, "za nedoločen čas'.

Ta 'nedoločen čas' je za Kremelj minil lansko jesen, ko je Hruščev dal po tajnih pripravah ukaz za sprožitev vrste atomskih poskusov v ozračju. Ti poskusi so dosegli višek z razstrelitvijo blizu 100 megatonske atomske bombe, s katero so sovjeti okužili zemeljsko ozračje z radioaktivnim materialom za več let. ZSSR je bila tako tista država, ki je prelomila dano besedo.

ZDA ni preostalo drugega, kakor storiti isto. Atomskega premirja ni bilo več. ZDA niso mogle ostati v atomskem razvoju zadaj in tvegati varnost in svobodo zahodnega sveta pred tako očitnimi sovjetskimi dejanji za dosego atomske nadmoči nad svobodnim svetom. Bile pa so ZDA vedno pripravljene dati prilike brezobzirnim mogotcem v Kremlju popraviti prelomitev dane besede s predlogom, da ne bodo znova začele z atomskimi poskusi, če bi sovjeti letos do druge polovice aprila pristali na novo atomsko premirje, toda tokrat ne samo z besedo, pač pa z natančno določeno mednarodno pogodbo o učinkoviti kontroli nad razorožitvijo in atomsko energijo. Sovjeti so tudi to zadnjo ponudbo svobodnega sveta odklonili. Kennedy je tako dal ukaz za začetek novih ameriških atomskih poskusov okoli otočja Christmast v Tihem oceanu.

Atomska tekma se nadaljuje z vso silovitostjo.

Istočasno so se ZDA s svojimi zavezniki dogovorile, da bodo znova resno proučile posledice te nove oboroževalne tekme za svobodni svet in organizirale vrsto sestankov zunanjih in obrambnih ministrov treh obrambnih organizacij svobodnega sveta: NATO, CENTO in SEATO.

CENTO, zavezniška obrambna organizacija za Srednji vzhod, je zasedal v Londonu. SEATO, zavezniška obrambna organizacija za jugovzhodno Azijo, je zasedal v Bankgoku, NATO, zavezniška obrambna organizacija severnega Atlantika in zahodne Evrope pa v Atenah v Grčiji.

S temi tremi organizacijami so ZDA še pod Dullesovim vodstvom ameriške zunanje politike politično in vojaško obkolile ZSSR od obal Baltika skozi Srednji vzhod mimo Indije do Japonske v trden obroč svobodnih držav, ki so pripravljene priskočiti druga drugi na pomoč z vsemi razpoložljivimi sredstvi, če bi bila katera od njih napadena od ZSSR ali njenih satelitov.

NATO je zasedal v Atenah ob 10. obletnici pristopa Grčije k tej organizaciji, ki je bila ustanovljena aprila 1949. Takrat je v organizacijo stopilo 12 držav in sicer Belgija, Kanada, Danska, Francija, Island, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Norveška, Portugalska, Anglija in ZDA. Grčija, Turčija in Zahodna Nemčija so vstopile pozneje.

Doslej so bile članice NATO z ameriško pomočjo oborožene samo z običajnim orožjem, medtem ko so si ZDA zadržale uporabo atomskega orožja izključno zase. Že večkrat prej so ZDA poskušale tudi ostale članice NATO oborožiti z atomskim orožjem, vendar so mnoge oklevale sprejeti ponudbo iz strahu pred napadi ZSSR in njenih satelitov zaradi take odločitve. Edina od članic, ki je vztrajno zahtevala atomsko oborožitev, je bila Zahodna Nemčija, ker je pač najbolj občutila neposredno napadalnost komunizma.

Sedanje zasedanje NATO se je vršilo v znamenju novega zaleta atomske tekme med ZDA in ZSSR. Ves svobodni svet je ugotovil, da ZSSR ni nikdar prenehala z atomskim oboroževanjem svoje armade. Grožnja z vzhoda je tako postala nezpodbitno očitna tudi oklevajočim članicam NATO. Tako je prišel na letošnjem zasedanju NATO na mizo tudi razgovor o atomski oborožitvi ostalih zaveznikov te organizacije.

ZDA so ponudile vsem članicam atomsko oborožitev njihovih pomorskih sil in so že določile, da bodo ob prvi priliki priključile njihovim pomorskim silam tudi prve svoje atomske podmornice za izstreljevanje atomskih Polaris raket. Pri odločanju uporabe atomskega orožja bodo sodelovale vse članice organizacij.

Svobodni Zahod se je sedaj začel povsem resno oboroževati z atomom. Doslej so bile posestnice atomskega orožja med zahodnjaki le ZDA, Anglija in Francija. Odslej bodo imele besedo pri uporabi takega orožja še ostale zahodne demokratske države, tako bodo sovjeti morali spoznati, da bodo pri katerem koli svojem sunku čez mejo svojega imperija koncentracijskih taborišč naleteli na odgovor z atomom.

Tito priznava: v Jugoslaviji korupcija in politično nezadovoljstvo

Preteklo nedeljo, 6. maja, je imel Tito v Splitu govor, v katerem je prikazal težak jugoslovanski gospodarski položaj ter zvračal krivdo za to na korupcijo, počasnost in nedoslednost jugoslovanskih komunistov. Zagrozil je, da bo podvzel stroge ukrepe, da bi izboljšal položaj, tudi če „nekateri trdijo, da so komunisti v Jugoslaviji znova vse prevzeli v svoje roke.'

Tito je poslušalo, tako trdijo poročila iz Splita, ok. 50.000 ljudi. Med drugim je govoril takole:

„Težave, na katere smo zadevali med obnovo naše države, so prihajale od zunaj in od znotraj. Toda težave, na katere zadevamo danes, so samo rezultat slabe uprave."

Obtožil je gotove državne trgovske fukcionarje, da zapravljajo fonde za nakupovanje materiala zunaj z izgovorom ,da je cenejši kakor od domačih proizvajalcev. „Da, toda to so proizvodi, katere moramo plačevati s tujo valuto, ki nam je veliko in stalno primanjkuje. Danes dolgujemo tujim državam milijone dolarjev ter se moramo v takšnem položaju opirati na izvoz."

Poudaril je, da bo to toliko težje, ker „smo zaradi Skupnega evropskega trga daleč zadaj".

Izjavil je, da se je jugoslovanski izvoz poljedelskih proizvodov zaradi Skupnega evropskega trga že močno zmanjšal.

Glede korupcije je Tito dejal, da je zaradi nizkih zapornih kazni tatvina postala dobičkanosna. „V bodoče ne bo več tako lahko. Spremenili bomo obstoječe zakone z ostrimi odredbami, ne samo glede kazni, pač pa tudi glede odslužitve kazni."

V vsakem slučaju pa je treba, tako je trdil Tito, vsaj državni uvozno-izvozni stroj znova proučiti. Danes ima Jugoslavija 450 izvozno-uvoznih podjetij, kar je po Titovih trditvah mnogo preveč.

In celo partijski člani se „preveč spozabljajo. Nekateri komunisti so pozabili delati za interese države. Nekateri skrbijo samo za svoj najožji krog, tako da v nekaterih federalnih republikah vlada politično nezadovoljstvo."

Kaj naj bi se na splošno storilo proti takemu stanju, je Tito vprašal na začetku svojega govora: „Takoj vam moram povedati, da nismo imeli nedavnega sestanka izvršnega odbora naše partije samo zato, da bi omenili te probleme in nato prekrižali roke..."

Tito je v tem govoru priznal (položaj mora biti res obupen, da je to storil javno): 1. zgrajeni komunisti so spet začeli močno pritiskati na prebivalstvo; 2. državna uprava je slaba; 3. država je, kljub milijardni dolarski pomoči, v težkih dolgovih; 4. boji se, kakor vse komunistične dežele, z ZSSR na čelu, Skupnega evropskega trga; 5. partijci polnijo svoje žepe na račun države, pač po njegovem in njegovih najožjih sodelavcev zgledu.

Segni - novi italjanski predsednik

Italija je v nedeljo, 6. maja dobila novega predsednika. Na ta položaj je bil v devetem glasovanju na skupnem zasedanju poslanske in senatne zbornice izvoljen krščanski demokrat, dosedanji zunanji minister in bivši predsednik vlade Antonio Segni kot kandidat krščansko demokratske stranke. Njegov nasprotnik je bil pri vseh glasovanjih vodja demokratskih socialdemokratov, Saragat.

Pri devetem glasovanju je dobil Segni 443 glasov, Saragat pa 334. Za Saragata so stalno glasovali poleg pristašev njegove stranke, še Nennijevi socialisti in komunisti. Da pa Segni, ki je imel pri vseh glasovanjih več glasov kot Saragat, ni bil že prej izvoljen, so zakrivali neposlušni levičarskousmerjeni poslanci v krščanski demokratski stranki, ki zanj niso glasovali.

Novi itaijanski predsednik je Sardinijec. Rojen je bil leta 1891 v mestu Sassari. Bil je vseuč. profesor na raznih univerzah in med ustanovitelji italijanske krščanske dem. stranke. V povojnih italijanskih vladah je zavzemal razne resore. Zlasti je znan po svojem zakonu o agrarni reformi, ki mu je prinesla vzdevek „beli komunist". Ker je sam veleposestnik, je na Sardiniji po zakonu, ki ga je sam pripravil, odgovarjajoči del zemlje razdelil med siromašno poljedelsko ljudstvo, še predno je zakonski osnutek o izvedbi agrarne reforme predložil parlamentu v uzakonitev. Tako kot minister, kakor tudi kot predsednik vlade, je vedno zagovarjal nujnost naslona Italije na zahodne zaveznike. Pod njegovo vlado so Amerikanci dobili v Italiji baze za svoje raketno orožje.

Tako v italijanskem političnem svetu, kakor v inozemstvu je Segni znan kot odločen zagovornik demokracije. Prisegel bo jutri na skupnem zasedanju poslanske in senatne zbornice, nato pa pred njima prebral svojo prvo poslanico.

Napetost med Indijo in rdečo Kitajsko

Odnosi med Indijo in rdečo Kitajsko se vsak dan bolj slabšajo. Rdeča Kitajska išče vedno nove razloge za grožnje proti Indiji, poudarjajoč neprestano zlasti številne incidente, ki da jih povzročajo indijski obmejni stražniki vzdolž tibetanske meje.

Položaj je prišel že tako daleč, da je Nehru pretekli teden v indijskem parlamentu izjavil: „Indija si ne želi vojne s komunistično Kitajsko, toda mora se začeti pripravljati nanjo za slučaj nevarnosti."

Pekinški radijo je pred dnevi objavil, da je rdeča Kitajska zagrozila Indiji, da bo zagrabila za orožje za izgon indijskih oddelkov iz obmejnih področij, katera si lasti zase.

Nehru je parlamentu tudi predložil besedila poslanic, ki sta jih pred kratkim izmenjali rdeča Kitajska in Indija in v katerih druga drugo obtožujeta napadalnosti in nezakonite okupacije svojih področij.

Rdeča Kitajska je tudi obtožila Indijo kršitve svojega zračnega prostora in zavrnila istočasno podobne obtožbe Indije proti preletavanju kitajskih letal nad indijskim ozemljem. Peking poleg tega obtožuje Indijo, da dovoljuje nacionalističnim Kitajcem in Amerikancem preletavanje njenega ozemlja, kakor tudi kršitve zračnega prostora teh letal nad Burmo.

Indija je zavrnila to kitajsko obtožbo in dodala, da tudi ni dokazov, da bi bila letala ameriška. V tozadevni noti Indija zaključuje: „Pripravljeni smo najti mirno rešitev obmejnih sporov, toda pod pogojem, da se kitajske sile umaknejo s področja Ladakh, ki je indijsko in da prenehajo z nadaljnjimi izpadi."

Posebni odbor Sveta ameriških držav za nastopanje proti komunistični prevratni delavnosti je izdelal poročilo, v katerem navaja, da sedanji ukrepi za nastopanje proti komunistom ne zadoščajo ter bo treba podvzeti še nove in bolj učinkovite spričo neprestanega spreminjanja komunistične taktike, s katero z najrazličnejšimi gesli varajo ljudstva, da jim nasedajo.

IZ TEDNA V TEDEN

V Čilu je 3200 zdravnikov po bolnišnicah in klinikah v stavki. Zahtevajo zvišanje mesečnih prejemkov z grožnjo, da bodo v slučaju, če bi jim vlada ne ugodila, vsi dali ostavke na svoja mesta. Predsednik republike dr. Alessandri je pripravljen ugoditi njihovim zahtevam, kolikor pač dopuščajo slabe gospodarske razmere. V slučaju pa, da stavkujoči zdravniki tega povišanja ne bi sprejeli, je zagrozil, da bo odstopil kot protest proti takemu zadržanju zdravnikov, ki nočejo razumeti, da jim država trenutno več dati ne more.

Perujski vojni minister general Alejandro Cuadra je izjavil, da je komunistična nevarnost v Peruju precejšnja, kajti oblasti so ugotovile, da komunisti na področju Cuzca že dalj časa vadijo v orožju fante in dekleta. Do teh odkritij so prišli, ko so v Cuzcu prijeli napadalce na Kreditno in Ljudsko banko, ki so priznali, da je bil ugrabljeni denar določen za financiranje komunistične revolucije. General Cuadra je napovedal, da bo morala vojska odločno poseči v to zadevo.

Paraguayska stranka Colorado je za nove predsedniške volitve znova določila kot svojega kandidata sedanjega predsednika gen. Stroessnerja.

Brazilski predsednik Goulart je v zadnjem govoru napovedal velike gospodarske in socialne spremembe. Tako izvedbo agrarne reforme, spremembo bančnega sistema, volilnega zakona in sedaj veljavne ustave, s katero naj bi se znova uveljavil predsedniški sistem. To zakonodajo naj bi sprejela nova skupščina, izvoljena v oktobru mesecu.

V Kolumbiji je bil pri nedeljskih volitvah izvoljen za predsednika republike konservativec Guillermo León Valencia. V tej državi je po zrušitvi prejšne diktature Rojasa Pinille, na vladi koalicija liberalcev in konservativcev. Po tem sporazumu je bil izvoljen za predsednika republike najprej liberalec Alberto Lleras Camargo, njegov naslednik bo pa sedaj konservativec Valencia.

V Venezueli so levičarski elementi — komunisti, castrovci in ostale levičarske skupine — že dalj časa pripravljale oboroženo vstajo. Do te je prišlo zadnje dni prejšnjega tedna, ko se je v pomorski bazi Carúpano uprla tamošnja posadka 450 mornarjev, kateri se je pridružilo 150 oboroženih komunistov. Vstajo je vodil pomorski kapetan Jesús Teodoro Molina Villegas. Predsednik republike dr. Betancourt je v zvezi s komunistično vstajo v radijskem govoru sporočil javnosti, da je vlada razveljavila ustavne garancije, upornike pa pozval, naj se predajo, ker bodo v nasprotnem slučaju uničeni. Dejal je tudi, da ima sedaj vlada rovarjenja komunistov in castristov zadosti ter je tudi mera njene potrpežljivosti polna. Ker se uporniki niso hoteli predati, so jih vladne čete v šestdnevnem krvavem boju premagale, razorožile in zaprle. Da bi komunisti podprli svoje upornike v pomorski bazi Carúpano, so začeli z izgredi tudi v Caracasu, toda policija je z odločnim nastopom prekrižala njihove prevratne načrte ter glavne prevratnike tudi zaprla.

V severnih španskih provincah Asturias, Vizcaya in Guipuzcos stavka že dalj časa 50.000 rudarjev in tovarniških delavcev. Vlada je v teh provincah proglasila obsedno stanje.

Zahodno nemško obrambno min. je objavilo, da imajo sovjeti najmanj 80 medcelinskih raket, države Varšavskega obrambnega pakta, pa imajo pod orožjem 4.7 milijonov mož. Sama Rusija ima 1.100 bobnikov, med katerimi jih je 190 z velikim radijem, 500 podmornic, od katerih jih je 6 na atomski pogon, 16 podmornic pa je oboroženih z atomskimi naboji. Dalje imajo sovjeti 15.000 letal in 2.600 vojnih ladij.

Titov državni tožilec pripravlja obtožnico proti Milovanu Djilasu. Obtožuje ga, da je s svojo novo knjigo „Razgovori s Stalinom" izdal državne tajne, do katerih je prišel, ko je pod komunisti zavzemal najvidnejše in najodgovornejše položaje. Za take prestopke je predvidena zaporna kazen najmanj deset let. Prav tako drž. tožilec obtožuje Djilasa, da ni držal dane besede, ko je bil izpuščen pogojno na svobodo, da se ne bo bavil s politiko in da tudi ne bo nič o politiki pisal.

V Jugoslaviji so imeli v začetku maja snežna neurja z velikimi snežnimi zameti. V Bosni in Makedoniji je snežna površina dosegala višino 80 cm. Ponekod je bil zaradi snežnih zametov ustavljen cestni in železniški promet, na Durmitorju v Črni gori je pa sneg zamedel osebni avtobus, v katerem je bilo 32 potnikov. Potnike je rešila vojaška patrulja.

Reševanje argent. polit. in gospodarske krize

Nova vlada na delu

Z imenovanjem dr. José Cantilla za ministra za narodno obrambo je predsednik dr. Guido spopolnil svojo novo vlado. Dr. Cantillo je prav tako ljudski radikal kot notranji minister dr. Perkins in državni tajnik notr. min. Federico Lanus. Rodil se je leta 1909 v Buenos Airesu. Po poklicu je odvetnik. Bavi se pa tudi s kmetijstvom.

Notranji minister dr. Perkins je izjavil, da je tudi on za izdanje novega zakona o političnih strankah, toda samo takega, ki bi bil še bolj demokratičen kot je sedanji. Glede proporcionalnega volilnega sistema, ki ga zahtevajo vse stranke razen obeh radikalnih, je dejal, da je proti čisto proporcionalnemu sistemu, ker, da bi v argentinskem političnem življenju povzročil še večjo zmedo. Glede stanja, ki je nastalo po odstavitvi prejšnjega predsednika dr. Frondizija, je dejal, da je to revolucija, „ki jo je treba pravilno tolmačiti". Za sedanje stanje pa pravi, da „Argentina preživlja tragedijo" in da „bomo videli ,kako bomo izšli iz nje". Z ozirom na časopisna poročila, da namerava dr. Perkins predlagati vladi razpis poslanskih volitev za zvezni parlament še pred 22. majem, ko se bo znova sestal parlament, je dejal ,da te novice ne odgovarjajo resnici in da je za volitve v veljavi še naprej datum, kakor je bil določen t. j. 27. oktober 1963.

Minister za gospodarstvo ing. Alsogaray je za reševanje sedanjega argentinskega gosopdarstva dogovorno z ministri za delo in socialno varnost ter za javna dela in javno službo sestavil medministrski svet CITES (Consejo Interministerial de Trabajo, Economía y Servicios). Njegova naloga bo koordinirati načrte in politiko na gospodarskem in socialnem področju v vseh treh resorih. Ministri teh resorov se bodo za reševanje skupnih vprašanj sestajali redno vsak teden.

Naloge, ki jih bo moral rešiti gospodarski minister ing. Alsogaray, so izredno težavne spričo dejstva, da je bila argentinska trgovinska bilanca v letu 1961 pasivna za 1676.2 milijona pesov. Razen tega se je gospodarski položaj zaradi zadnje ustavne krize v Argentini zelo poslabšal. Poleg tega listi tudi poročajo, da so prišli v Narodni banki na sled velikim nepravilnostim v podeljevanju kreditov v višini kakih tisoč milijonov pesov, ki so bili določeni za nakup tujih deviz. Prejšnji predsednik Narodne banke in minister za javna dela ter javno službo José Mazar Barnet je v Španiji dejal, da se bo vrnil takoj domov, da bo zavrl „sramotno gonjo" proti sebi.

Gospodarski minister Alsogaray je imel v ponedeljek zvečer prvi radijski in televizijski govor, v katerem je narodu odkrito povedal, da je sedanji gospodarski položaj Argentine tako slab, kakor še ni bil nikdar v zadnjih desetletjih. Saj bo primanjkljaj v drž proračunu dosegal višino skoro 50.000 milijonov pesov. Min. je zato napovedal še hude čase, končno pa le izrazil upanje, da se bo Argentina ob sodelovanju vsega naroda rešila tudi te gospodarske krize. Napovedal je vrsto ukrepov, ki jih bo v ta namen izdala vlada. Glavni so: ozdravitev financ in gospodarska utrditev podjetij, zavarovanje narodne valute in ustalitev cen, na socialnem področju pa zidanje stanovanjskih hiš.

Zunanji minister dr. Bonifacij del

SPOMINJAMO SE...

Na mesec maj je vezanih več važnih in pomembnih dogodkov iz slovenske narodne in politične zgodovine, katerih se kot zvesti sinovi svojega naroda vsako leto spominjamo. Ob misli nanje presojamo svoje delo v organizirani slovenski demokratski izseljenski skupnosti ter si utrjujemo voljo po nadaljevanju prizadevanj za ohranitev vsega, kar združuje pojem slovenstvo.

3. maj 1945 je v slovenski narodni in politični zgodovini dogodek, ki je šel v slovensko zgodovino kot potrdilo politične zrelosti slovenskega naroda. Na Taboru v Ljubljani so se zbrali pravi slovenski narodni zastopniki ter na slovesni seji slovenskega parlamenta oklicali slovensko državo kot sestavni del federativno urejene Jugoslavije. To se je zgodilo prej, predno so komunisti mogli nad Slovenijo uveljaviti svojo diktaturo. Z opisom tega revolucionarnega akta je „Slovenec“ dne 4. maja kot edini slovenski dnevnik, v nad 50.000 izvodih razširil po vsej Sloveniji novico o revolucionarnem dogodku prejšnjega dne. To je bila tudi njegova poslednja številka, kajti njegovo nadaljnje izhajanje je okupator prepovedal, za njim pa tudi komunisti.

5. maja in naslednje dneve pred 17 leti se je prvič v zgodovini slovenskega naroda zgodilo, da je deset in deset tisoč Slovencev zapustilo domovino iz čisto političnih razlogov. Izbrali so si raje svobodo v begunstvu in izseljenstvu, kakor pa da bi živeli pod komunistično tiranijo. Tako so storili tudi Hrvati in Srbi. Komunisti sami priznavajo, da si je tedaj izbrali svobodo nad sto tisoč Jugoslovanov.

Tedaj se je pa zgodilo tudi to, kar bo za vse čase zapisano v zgodovini kot sramotno trgovanje zaveznikov s človeškim blagom: izročitev slovenskih domobrancev in članov slovenske narodne vojske Titovim komunistom v strašen in neusmiljen pokolj. Vsako leto se z globoko pieteto spominjamo neustrašenih slovenskih junakov, katerih smrt nam je gotov porok, da bodo prej ali slej zmagala načela, za katera so morali dati svoja mlada življenja slovenski fantje in možje.

V zvezi s pokoljem slovenske mladine se nam pa misel ustavlja tudi na plemenitem možu, zaslužnem narodnem delavcu, velikem mladinoljubu, znanstveniku dr. Lambertu Ehrlichu. Pod kroglami komunističnih morilcev je padel na ljubljanski ulici, ko se je 26. maja 1945 v spremstvu akademika Rojca vračal od sv. maše, ki jo je vsak dan daroval v dijaškem Cirilovem domu v Ljudskem domu v Ljubljani. Istega dne je postal žrtev komunističnega atentata na drugem delu Ljubljane tudi Ivo Peršuh, eden najsijajnejših organizatorjev slovenske mladine in prav tako odločen borec proti komunističnemu nasilju.

Majniška deklaracija in gibanje, ki jo je sprožila po slovenskih deželah, je brez dvoma najlepša, najveličastnejša doba slovenskega naroda. V dunajskem parlamentu jo je prebral 30. maja 1917 dr. Anton Korošec kot predsednik poslanskega kluba slovenskih in hrvatskih poslancev. Zgodovinar Silvo Kranjc pravi, da je dr. Korošec z njo „začel najvažnejšo dobo svojega javnega dela“, t. j. borbo za osvoboditev slovenskega naroda pa tudi ostalih južnoslovanskih narodov izpod zatiranja Avstro-Ogrske. Dr. Korošec je vodil to borbo z vso neustrašenostjo, ki je značilna za vse njegovo politično delo, da je na cvetno nedeljo, 24. marca 1918 v Ljubljani, ko so mu slovenske žene na čelu z ženo ljubljanskega župana Franjo Tavčarjevo izročile 7 debelih knjig z nad 200.000 podpisov za Majniško deklaracijo, javno izpovedal tele besede: „Jaz se ne bojim, niti za trenutek se ne bojim več, da se ne bi uresničilo, kar hočemo. Kajti ves nasprotni tabor je sedaj na nogah in hoče, da bi naša ideja bila zopet potlačena, da bi ne smeli dati duška svojim čustvom. Toda ne glede na to ali ono, jaz sem prepričan, da moramo s svojo idejo prodreti, da se zedinjenje vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev mora uresničiti. To je cilj našega naroda.“

V Jugoslaviji je dr. Korošec gradil naprej svojemu narodu lepšo bodočnost s tem, da mu je preskrbel vse ustanove, ki jih svoboden narod mora imeti. Ta razvoj je bil v dvajsetih letih svobodnega življenja naroda v lastni državi skupno s Hrvati in Srbi tolikšen, da je vzbujal občudovanje. Toda dr. Korošec je delal še naprej in je ob 20-letnici obstoja Jugoslavije zapisal značilne besede: „Mirno in z optimizmom zremo zato v bodočnost. Če smo se obdržali skozi stoletja brez lastne države, nam bo to toliko laže v Jugoslaviji, kjer smo svojo usodo povezali s srbskim in hrvatskim narodom. Če so se nam neprijazne sile podvojile, smo mi svoje podesetorili. Pot našega naroda se šele začenja. Ne v zaton, temveč v življenje, z vero v Boga in v samega sebe!“

In v zvezi s proslavo 45-letnice Majske deklaracije se bomo zato s hvaležnostjo spominjali tudi svojega narodnega voditelja dr. Korošca ob 90-letnici njegovega rojstva (12. 5. 1872).

BRALI SMO

TITO ODVRGEL MASKO...

New York Herald Tribune je dne 22. aprila objavila naslednje poročilo svojega urednika za novice iz zunanjih dežel, Seymour Freidina:

Maršal Tito, čigar apetit po vladarskih sijajih in predpravicah prekaša samo še ambicijo, ki presega vse mere in meje, je odvrgel še zadnje cunje, ki so krile njegovo hinavščino in hlimbo, da je eden svetovnih „nevtralcev“. Njegov politični režim in razglas, ki ga je podpisal z Rusi in objavil včeraj v Beogradu sta Tita pripeljala tako tesno k sovjetskemu bloku kot je to politično sploh možno brez uradne izkaznice članstva v tem bloku. Tito in Rusi so se našli, kot to sami povedo, istih misli in podobnih pogledov glede vseh osnovnih mednarodnih vprašanj.

Tudi so odkrili — po posvetovanjih med sovjetskim zunanjim ministrom Andrejem A. Gromikom in jugoslovanskim zunanjim ministrom Kočom Po-Popovićem — da se oba komunistična režima podpirata in sta za mirno sožitje. Niso izrecno rekli, pa se razume, da je to tako mirno sožitje, kakor ga razume sovjetski predsednik vlade. Tako sožitje je sedaj tudi formalno sprejel Tito.

Tako so postali prisrčni odnosi med Titom in Rusi bolj tesni, kot so kdaj bili po tistem usodnem dnevu leta 1948, ko je prelomil s Stalinom. To je okolnost političnega življenja, ki mora povzročiti zelo skrbno preocenitev politike Združenih držav proti Jugoslaviji.

Nevtralni narodi Afrike in Azije bodo tudi morali pregledati Titovo najnovejšo skupnost s Sovjetsko zvezo v tej luči: Kako more komunistično vladana država, kakršna je Jugoslavija, ki je tako tesno z Moskvo kaj svetovati nevtralcem?

Že precej dolgo je nevtralce skrbelo, kaj hoče Tito s svojimi grandioznimi zahtevami. On misli kot komunist, sprejema in brani ves komunistični nauk, nikdar ni opustil svojega verovanja, da bo komunizem triumfiral. Čeprav se ne vrne v komunistični blok, je tako zanj še bolj koristen in bolj koristen za Ruse.

Rusi so pokazali svoje zaničevanje nevtralnega mnenja in zadržanja lani v septembru. Na predvečer prvega velikega vse-nevtralnega sestanka v Beogradu je sovjetski predsednik Nikita Hruščev izvedel prvi nuklearni poizkus in eksplozijo v atmosferi.

Tito je bil prizadet, toda samo radi tega, ker so Rusi izbrali za tak poizkus čas, ko je on bil gostitelj na mednarodni konferenci. Izvolil pa je tedaj najostreje kritizirati Združene države, ker so Amerikanci vztrajali pri zahtevi po mednarodni inspekciji in kontroli nuklearnega orožja.

Sovjetsko-jugoslovansko kupčijo so napravili prav isti dan, ko so Rusi podpisali novo gospodarsko pogodbo s kitajskimi komunisti v Pekingu. Hruščev je vsaj na zunaj uredil razmere v lastnem taboru, da se bo lahko ves posvetil Združenim državam v takih rečeh kot je atomsko preizkušanje, razorožitev in Berlin. Prva tarča so vedno Združene države.

GORIŠKA IN PRIMORSKA

ŠTEVILO SLOVENCEV V ITALIJI

Novi tednik tržaške demokracije Popolo Giuliano se je svoji 4. številki v članku glede bodoče ustanovitve Furlanija-Julijska Krajina dotaknil tudi števila Slovencev, živečih pod Italijo. Zapisal je, da je v Trstu od približno 300.000 prebivalcev 32.000 Slovencev, na Goriškem pa od 135.000, okoli 30.000. Ben. Slovence v Videmski pokrajini pa je kratkomalo izbrisal, češ „da od 800 tisoč prebivalcev ne zasledimo državljanov slovenskega jezika“. Sicer je res, da je med prebivalci nadiške doline nekaj prebivalcev, ki so „oddaljenega slovanskega pokoljenja, vendar pa se ne morejo več smatrati za Slovence v etnično- političnem pomenu, ker so popopolnoma asimilirani“. Številke Slovencev na ozemlju bodoče pokrajine je torej tednik popolnoma prikrojil po svojem okusu in so seveda slovenski listi na Primorskem zapisali, da so te cenitve enostranske in se ne ujemajo z resničnim stanjem, še prav posebno ne glede Beneških Slovencev.

V Trstu je na sestanku Krožka za socialna vprašanja v javni debati o pokrajini Furlanija-Julijska Krajina poročal prof. Schifrer, ki se je odločno zavzel za ustanovitev te dežele in trezno ugotovil, da slovenska manjšina ne predstavlja nobene nevarnosti, ampak je pozitiven faktor zbližanja med italijanskim in slovanskim svetom. Svoja izvajanja je zaključil z ugotovitvijo, da je treba raztegniti Londonski sporazum na celotno področje, kjer prebivajo Slovenci — tudi na Videmsko pokrajino. S temi njegovimi izvajanji pa se seveda nekateri niso strinjali.

V Trstu se je mudil na zasebnem obisku predsednik Kostarike Francisco Orlić. Orlić je nato obiskal tudi svoj rojstni kraj na otoku Čresu, kjer je obiskal svoje znance iz detinskih let in se pomudil na grobu svoje matere. Vodila sta ga na tem obisku sorodnik veletrgovec Laurenčič in prof. Milko Bambič.

Slovenski občinski svetniki so v proračunski razpravi o novem proračunu za goriško mestno občino zahtevali tudi postavko za gradnjo nove slovenske šole v Gorici, ker sedanje poslopje ne ustreza in tudi ne zadošča več potrebam.

„Izsle ste iz naroda, pojte za narod“

V duhu tega gesla je mendoški pevski zbor pod spretnim vodstvom prof. Božidarja Bajuka počastil spomin pokojnega ravnatelja Marka Bajuka ob obletnici njegove smrti s koncertom dne 29. aprila v Slovenskem domu v Mendozi.

Za uvod je prof. Božidar Bajuk ugotavljal neprecenljivo važnost narodne pesmi kot činitelja ohranjevanja krščanske in narodne zavesti v tujini. „Obe dve misli,“ tako govornik, „našega narodnega čustva: verska zvestoba in narodna zavest je moj pokojni oče ravnatelj M. Bajuk združil v eno samo in ji poleg stanovskega, učiteljskega in vzgojnega poklica ostal zvest do zadnjega diha svojega življenja v vsem javnem delovanju, s slovensko pesmijo prepevati v božjo čast in v slovenski pesmi služiti svojemu narodu.“

Podal je nato kratek pregled dela pok. ravnatelja, ko je že kot srednješolec začel zbirati in zapisovati besedilo in napeve narodnih pesmi. Ni bilo to lahko delo, kmečka dekleta niso hotele peti pred mladim študentom. Tako je n. pr. „Srce je žalostno“ pod oknom skrit prisluškovaje pri luninem svitu „vzel na trak“ — kakor bi sedaj rekli. Pozneje je sledilo organiziranje tamburaških zborov, pevskih zborov, pevskih tečajev Pevske zveze do viška koncerta z 2.400 pevci iz 113 pevskih zborov v Ljubljani leta 1931.

Program koncerta je bil pester, saj je vseboval našo najbolj melanholično „Srce je žalostno“ do prešerno razigrane „Svatovske“, ki je seveda najbolj vžgala.

Z zanimanjem so poslušalci sledili ponazorenju razvoja narodne pesmi od triglasnega petja na vasi preko štiriglasnega do moderne priredbe z baritonom pri pesmi „Slanica“.

Vse pesmi so bile zelo skrbno naštudirane, intonacija odlična, pevci sigurni in disciplinirani, tudi besedilo je bilo podano v razumljivi obliki, kar se tako redko dogaja.

Prof. Bajuku je iskreno čestitati k tako lepo uspelemu koncertu. Gotovo je bil po burnem ploskanju poslušalcev pozabljen ves napor, delo in zamuda časa, kar je bilo v zvezi s tem koncertom.

Ravno tako je čestitati vsem pevkam in pevcem z željo, da vztrajajo navzlic žrtvam in odpovedim, ki jih zbor zahteva in da presledek med tem in prihodnjim koncertom ne bo predolg.

Dvorana Slovenskega doma je bila polno zasedena, saj je bilo nekaj gostov celo iz Buenos Airesa, Córdobe in San Luina in so se zadovoljni nad lepim užitkom razšli na svoje domove.

Vsem pa so ostale globoko vtisnjene v spomin tri blesteče besede ravn. M. Bajuka, ki nekako simbolično vodijo vse slovenske prireditve v tem našem koščku Slovenije v Mendozi: „še bomo peli,“ — besede, ki so bile izrečene kot oporoka vsemu našemu narodu v tujini, saj je prav narodna pesem tista, ki ima največjo in najglobljo učinkovitost ohranjevati vse tisto, kar je za Slovence najdražje. Ač.

COSPAR

V ponedeljek, 30. aprila, se je začel v Washingtonu tretji mednarodni kongres za vesoljsko znanost (COSPAR), katerega se udeležujeta tudi ameriški kozmonavt Glenn in sovjetski kozmonavt Titov. Oba vesoljska letalca sta na kongresu govorila ter sta imela tudi tiskovne konference. Glenn in Titov sta se tudi pogovorila med seboj o svojih vtisih in ugotovitvah s poletov po vesolju.

COSPAR se sestane enkrat letno v Washingtonu. Ob lanskem sestanku meseca aprila je Moskva objavila Gagarinov polet po vesolju.

Na letošnjem zasedanju, ki se ga udeležujejo znanstveniki iz 18 držav, proučujejo nad 50 poročil o ugotovitvah posameznih držav o vesolju. Na programu so debate o Luni, Soncu, o Veneri in Marsu.

ZDA so že objavile, da nameravajo do konca leta 1965 odstreliti v vesolje nad 100 različnih satelitov, vključno vódene instrumente proti Luni in Veneri ter Marsu. Prvi tak instrument nameravajo ZDA odstreliti proti Veneri že letos avgusta, če bodo priprave zadostno napredovale. Program 100 satelitov med drugim obsega ok. 30 satelitov tipa Explorer, 17 aparatov poslanih proti Luni, 10 geodetskih observatorijev, 25 sončnih observatorijev in ok. 20 astronomskih observatorijev.

Titov je po prihodu v New York izkoristil, naučen iz Moskve, svojo prvo tiskovno konferenco za propagiranje sovjetske vesoljske znanosti in ponižavanje zahodne. Tako je med drugim dejal: „Vesel sem, da se je ameriški tehniki posrečilo napredovati. Zadnji dokaz za to je bil Glennov polet... Težko je pristati na Luni. Mi smo napravili velike korake v zadnjih 40 letih. Kdo bi si mislil, da bo stara Rusija prekosila ZDA na popolnoma novem področju?“ Titov je nadalje pokazal nezadovoljstvo nad ameriškim načinom življenja, ko je dejal, da „je tu vse preveč avtomobilov“. Po Hruščevem zgledu je pozval Amerikance, naj prenehajo z atomskimi poskusi, „ker ne smemo večati atomskega izžarevanja z eksplozijami atomskih bomb.“ Prav tako je ponovil izjave Hruščeva o 'nebivanju' Boga, ko je dejal, da „ne verujem v Boga“ in da ni videl „nobenega Boga in nobenih angelov“, ko je letal okoli Zemlje.

NOV USPEH KVARTETA FINKOVIH

Museo Social Argentino bo v letošnji sezoni priredil vrsto koncertov in je v ta namen povabil na konkurz že znane buenosaireške koncertante. Tega konkurza, katerega žirijo je sestavljalo osem vidnih predstavnikov argentinskega glasbenega življenja, se je udeležil tudi kvartet Finkovih, ki se je žiriji in prisotnemu občinstvu predstavil z dvema Gallusovima skladbama. S svojim nastopom je popolnoma zadovoljil strogim glasbenim zahtevam in bil izbran izmed vseh udeležencev konkurza skupaj s petimi glasbeniki za samostojen koncert.

Pod okriljem omenjene institucije bo torej kvartet in tercet Finkovih imel v tej sezoni samostojen koncert, ki ga bomo pravočasno napovedali.

K najnovejšemu uspehu kvarteta Finkovih čestitamo in mu želimo, da bi se tudi s samostojnim koncertom še bolj uveljavil med argentinskim glasbenim svetom in pri njem vzbudil še večje zanimanje za lepoto slovenskih skladb.

MAUSERJEV ROMAN „KAPLAN KLEMEN“ V ŠPANŠČINI

Španska založba Luis de Caralt v Barceloni, ki izdaja dela svetovnih pisateljev — nedavno je izdala delo Nobelovega nagrajenca Ive Andrića — je izdala Mauserjev roman Kaplan Klemen, ki je izšel v nemščini v prevodu prijatelja Slovencev švicarskega pisatelja Gerolda Schmidta. Iz nemščine je sedaj Mauserjev roman prevedel v španščino José I. Bellock Zimmerman.

Na ovoju knjige je podana karakteristika Mauserjevega dela, ki ga primerja z romani o duhovnikih slavnih pisateljev Francois Maurica ter Grahama Greena.

V prevodu so ohranjena vsa imena v slovenščini, zapisana so pač v španskem pravopisu.

Žal v prevodu ni prav nobenih osebnih podatkov o pisatelju Mauserju, ker se prevajalec nanj ni prav nič obrnil zanje, pa tudi ne za dovoljenje ter je avtor za prevod svojega dela v španščino zvedel šele iz časopisov. Kljub temu je pa za Mauserja izdanje njegovega romana v španščini lepo priznanje, kajti sedaj se bo z njim seznanila tudi špansko govoreča kulturna javnost.

ARGENTINA

(Nadaljevanje s 1. str.)

Carril je po prevzemu resora v izjavi označil smernice arg. zunanje politike. Poudaril je, da bo sedanja arg. vlada tradicionalno arg. politiko, ki je navdahnjena z ideali miru, svobode, enakosti in demokracije in je tudi uzakonjena v ustavi, še pojačala. „Smo z zahodom,“ je naglašal, „ker smo na zahodu. V titanskem in neenakem boju, ki ga bije Zahod za ohranitev miru in svobode v svetu, se Argentina brez rezerve pridružuje osnovnim ciljem politike velikih zahodnoevropskih sil in Združenih držav Amerike, pravim in resničnim vodnikom svobodnega sveta v teh težkih in odločilnih trenutkih.“

Da pa bo tako svojo politiko, ki ni „politika njegove osebe, ampak politika države“, lahko nemoteno in neovirano izvajal, je pozval vse tiste funkcionarje v zunanjem ministrstvu, pa naj bodo to poslaniki izven države ali pa uradniki v ministrstvu, ki se ne strinjajo s to politiko, da sami odstopijo, ker jih bo v nasprotnem primeru odstranil on sam. S tem je minister udaril po tistem kartelu visokega uradništva v zunanjem ministrstvu, ki je pod prejšnjim predsednikom — pa tudi poprej — uveljavljal svojo zunanjo politiko, ki se je odražala v neodločnosti in kolebanju v odločilnih trenutkih, kot n. pr. na zadnji konferenci ameriških držav v Urugvayu.

Politične stranke in sedanja argentinska stvarnost

Večina argentinskih političnih strank zadnje predsednikove odločitve o postavitvi komisarjev v vseh argent, provincah ne odobrava ter jo še naprej kritizira. V provincah so prevzeli začasno komisarsko oblast vojaški poveljniki tamošnjih garnizij. Notr. min. je pa napovedal ,da bodo imenovane za komisarje civilne osebe in sicer iz strank, ki so pri zadnjih volitvah v prov. dobile večino. V tistih provincah, v katerih so zmagali pri marčnih volitvah peronisti, bodo komisarji pristaši strank, ki so za peronisti dobili največ glasov.

Glede zadržanja polit. strank do sedanje vlade položaj še ni jasen. Čeprav je notranji minister dr. Perkins iz ljudske radikalne stranke, je vodstvo stranke objavilo, da je njegov vstop v vlado njegova osebna zadeva ter da stranka hoče imeti proste roke. Zadržanje obeh radikalnih strank do vlade bosta odločila kongresa obeh strank, ki sta bila napovedana za 11. t. m. Dr. Frondizijevi radikali so ga z ozirom na možnost razpisa volitev pred 22. majem, preložili na 7. junij., ljudski radikali so pa datum, določen za kongres, obdržali. Na dnevnem redu kongresa ljudskih radikalov so vprašanja kot razprava o zadnjem ukrepu vlade, s katerim je razveljavila mandate vseh poslancev, ki so bili izvoljeni pri decembrskih in marčnih volitvah, postavitev komisarjev v provincah, o političnem programu vlade in o nadaljnjem zadržanju stranke do vlade sploh. Glede razveljavitve peronistične stoji na stališču, da je „treba vonih poslanskih mandatov vodstvo stranko naroda spoštovati“ in so za to, da naj poslanska zbornica te mandate verificira. Močna skupina v stranki je proti verifikaciji peronističnih mandatov. Debata o političnih vprašanjih na kongresu bo živahna, ker bosta zlasti skupini okoli vodstva stranke in skupina sedanjega notr. ministra dr. Perkinsa skušali uveljaviti svojo politično linijo. Razgovor bo seveda tudi o združitvi vseh radikalov.

Dr. Frondizijevi radikali so, kot rečeno, za 11. t. m. napovedani kongres preložili na 7. junij. V stranki sta se po zadnjih dogodkih izoblikovali dve močni skupini, tkzv. borbena in zmerna. Prvo vodijo bivši notr. min. dr. Vítolo, bivši guvernerji in buenosaireška strankina mladina, drugo pa sedanje vodstvo stranke s predsednikom senatorjem Garcío na čelu. Borbena skupina zahteva najstrožjo opozicijo proti sedanji vladi, izključitev vseh senatorjev in tistih poslancev, ki imajo kake zveze s sedanjo vlado, zavrnitev ostavk, ki so jih dali na članstvo v stranki tisti, ki so pod sedanjo vlado prevzeli kake funkcije in nato njihovo izključitev iz stranke. Je seveda za takojšnjo izpustitev dr. Frondizija na svobodo. To zahtevo stalno ponavlja tudi zmerna skupina, ki pa seveda gleda na politični položaj bolj trezno in realno ter zahteva previdno in pametno zadržanje stranke, da se ohrani ustavni režim in prepreči še večja nesreča ter zmeda, ki bi lahko državo zadela. Borbena skupina gre celo tako daleč, da od kongresa zahteva, naj odstavi sedanje vodstvo stranke. Združitev radikalov je na dnevnem redu tudi dr. Frondizijevih radikalov.

Novice iz Slovenije

V **Ljubljani** je v Državni založbi Slovenije ob koncu aprila izšel novi slovenski pravopis, ki ga je pripravila posebna komisija Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Posvečen je spominu velikega slovenskega jezikoslovca Franca Ramovša. V komisiji za izdajo novega slovenskega pravopisa so bili profesorji Anton Bajc, Rudolf Kolarič, Lino Legiša, Janko Moder, Mirko Rupel, Anton Sovre, Matej Šmalc in Franc Tomšič. — Poleg slovarja ima novi pravopis daljši pravorečni, pravopisni in slovnični uvod, seznam kratic in znakov ter prikaz korektur in znamenj. Pravopisna komisija je v knjigo zapisala prošnjo, naj bi bralci in uporabljalci pravopisa sporočili založbi vse pripombe in morebitne popravke, ki bodo služili potem pri izdaji novega slovenskega pravopisa.

Ljubljansko narodno gledališče je zadel hud udarec. Nedavno je umrl gledališki in filmski igralec Stane Potokar. V zadnjih letih so ga smatrali za zelo pomembnega slovenskega gledališkega umetnika. Za odigrano vlogo v filmu „Trenutki odločitve" je dobil l. 1956 na puljskem filmskem festivalu prvo nagrado, za glavno vlogo v drami Ivana Potrča „Kresli" pa naslednje leto v Novem Sadu Sterijino nagrado. Prav tako je prejel Prešernovo nagrado.

V **Ljubljani** so 14. aprila odprli v Narodnem muzeju mednarodno razstavo „umetnosti alpskih Ilirov in Venetov". Gradivo za to razstavo so dale na razpolago Jugoslavija, Avstrija in Italija, t. j. države, v katerih so našli v izkopaninah spomenike tkzv. „situlske umetnosti". Med najlepšimi razstavljenimi predmeti v Ljubljani je bila svetovnoznana „vaška situla", ki so jo izkopali v Vačah pri Litiji. Razstave „ situlske umetnosti" so vsako leto v eni od omenjenih treh držav. Lani je bila v Padovi v Italiji, letos v Ljubljani, prihodnje leto bo pa na Dunaju v Avstriji.

Letošnje državne nagrade iz sklada „Borisa Kidriča" za znastvene dosežke so prejeli: Glavni nagradi dr. Sergij Vilfan za delo „Pravna zgodovina Slovencev" ter prof. ing. Marijan Gruden za razpravo „Nekatere lastnosti harmoničnih bivektorjev in njihova uporaba v teoriji elektromagnetnih valov", ostale nagrade pa: dr. Jože Juhart, prof. dr. ing. Miha Tišler, prof. ing. Franc Mikuž, dr. Marij Pleničar in dr. ing. Milan Hamrl.

Skoro istočasno kot Stane Potokar v Ljubljani je umrl v Zagrebu rektor tamošnje Gled. akademije dr. Branko Gavella. Bil je znan režiser, ki je več let pred in po drugi svetovni vojni deloval tudi v Ljubljani.

V **Ljubljani** se je nedavno mudil na obisku upokojeni profesor slavistike na univerzah v Londonu in Nottinghamu univ. profesor Janko Lavrin. Med slavisti je na glasu kot izvrsten poznavalec ruske literature. O njej je napisal veliko razprav ter jih objavil v raznih angleških znanstvenih revijah. Nedavno je nemška založba **Rowolt** v Hamburgu izdala Lavrinovo razpravo o Tolstoju v nakladi 40.000 izvodov, ki so bili v kratkem razprodani. Sedaj pripravlja študijo o Dostojevskem. Profesor Lavrin ima tudi velike zasluge za prevode slovenskih pesnikov v angleščino, zlasti Prešernovih pesmi. Zanimanje za Prešernove pesmi v angleško govorečem svetu je bilo toliko, da so vse dosedanje izdaje Prešernovih pesmi pošle ter sedaj po Lavrinovi iniciativi pripravljajo novo izdajo Prešerna v angleščini.

Za preprečevanje tuberkuloze so v mozirski občini sklenili obvezno rentgensko slikanje pljuč vseh občanov, ki so bili rojeni v letu 1942 in prej.

V **Ljubljani** je umrl komaj 47 let star slikar Vladimir Lamut. Znan je bil posebno kot slikar Krke. Med zadnjo vojno je bil v italijanskem konc. taborišču, kjer je tudi ilustriral taborišči list „Novice izza žice".

Umrli so:

Franc Šušteršič, ključavničarski mojster na Vrhniki, Ignac Selšek v Teharjih, Adolf Švegelj, hotelski vratar na Bledu, Marija Kovač, roj. Licof v Koroški Beli, Franc Drolc, občinski tajnik v p. in organist v Laškem, Maks Trstnik, upok. papirnice Vevče, Angela Sešek, roj. Križaá v Zalogu, Urška Maček, roj. Modic v Šmartnem, Marija Istenič, roj. Koestner v Logatcu in Lovro Jevnikar, šolski upravitelj v p. v Št. Vidu.

SLOVENCI V ARGENTINI

BUENOS AIRES

Vseslovensko romanje v Luján bo v nedeljo, 13. maja. Romarska maša ob 10 dopoldne, začetek pop. romarskih pobožnosti ob treh.

Z današnjo številko smo začeli objavljati v podlistku eno najlepših Pregljevih leposlovnih del „Otroci sonca". Hranite številke, da boste imeli doma lepo slovensko branje.

Naši socialni delavci so zborovali

Dne 1. maja — na praznik sv. Jožefa Delavca — je imela Družabna pravda svoj redni občni zbor, združen s sv. mašo za vse žive in mrtve člane Družabne pravde. Sv. mašo je daroval duhovni vodja D. P. g. Jože Jurak, ki je imel po evangeliju na zbrane lep govor. Po sv. maši je nato v dvorani Slovenske hiše začel občni zbor predsednik Družabne pravde Lojze Erjavec. Odborniki so podali poročila o svojem delovanju v pretekli poslovni dobi. Iz poročil je bilo razvidno, da je organizacija tudi v tej dobi živahno in pridno delovala in se živo zanimala za vse socialne probleme v svetu in zlasti še med slovenskimi izseljenci. Prav posebno pa se je trudila, da bi Slovenci čimpreje dobili prevod najnovejše socialne enciklike Mater et Magistra. Iz predsednikovega poročila in poročila urednika Smersuja je bilo razvidno, da je organizacija vodila obširno korespondenco prav zaradi tega vprašanja in da je po njenem prizadevanju prišlo končno do tega, da sta gg. prof. dr. Gnidovec in dr. Lenček prevedla navedeno okrožnico, da je bil prevod že poslan v Rim p. Prešernu S. J., ki bo v vatikanski tiskarni oskrbel njegov natisk. Tudi je bilo iz poročil razvidno, da bo na prošnjo Družabne pravde prof. dr. Ignacij Lenček napisal komentar k navedeni socialni okrožnici in ga bo izdala Družabna pravda.

Iz poročila odbornika za sindikalna vprašanja Avgusta Horvata je bilo razvidno, da se je odbor DP trudil, da bi povezal zastopnike slovenskih delavcev v vseh podjetjih, kjer je zaposlenih kaj Slovencev, da bi skupno z njimi reševal sindikalna vprašanja teh delavcev in jim zlasti dajal navodila pri volitvah delavskih zaupnikov. Ta akcija pa ni uspela tako, kot je to želel odbor.

Iz poročila urednika Rudolfa Smersuja pa smo zvedeli, da se tiska list Družabna pravda v 650 izvodih, ki gredo v roke Slovencev po vsem svetu. Gotovo ima glasilo veliko zaslugo, da se je krščanski socialni nauk med Slovenci močno razširil, da se o tem vprašanjih mnogo piše in govori. Značilno za Družabno pravdo je njena duhovna širina. Zajema vse Slovence brez razlike strankarske pripadnosti, samo da sprejemajo krščansko socialne osnove.

Pri volitvah se je odbor izpopolnil z novimi odborniki in sedaj sestavljajo odbor Družabne pravde naslednji: predsednik Lojze Erjavec, podpredsednik Ivan Žnidar, tajnik Maks Jan, blagajnik Luka Milharčič, urednik Jože Jurak, odbornik za sindikalna vprašanja Rudolf Smersu, upravnik Janez Šest, organizacijski referent Gabrijel Kranjc. V nadzorni odbor pa so bili izvoljeni Jože Jonke in Anton Bidovec, v razsodišče Avgust Horvat.

Nato so bila prebrana in sprejeta pozdravna pisma predsedniku Narodnega odbora za Slovenijo dr. Mihi Kreku, kardinalu Caggianu, p. Prešernu S. J. in direktorju slov. dušnih pastirjev v Argentini, Antonu Oreharju.

Fantovski sestanek. Preteklo nedeljo je bil v Slovenski hiši po mladinski sv. maši, sestanek SFZ, na katerem je predaval dr. Tine Debeljak o potrebi tradicije in modernosti v narodni zavesti današnje slovenske mladine.

Dr. Debeljak je poudarjal važnost slovenske narodne noše kot zavestno izpričanje naše zveze s preteklostjo in po drugi strani potrebo biti moderen Slovenec s pečatom časa, v katerem živimo.

Duh. vodja g. dr. Starc, je pa v svoji duhovni misli pokazal, kakšen je bil „fejst" fant nekdaj in kakšen naj bo danes.

Predsednik J. Tomazin se je obema zahvalil za njihova izvajanja in povabil vse udeležence na prihodnji sestanek, ki bo prvo nedeljo v juniju.

Osebne novice

Poročila sta se Jože Zakrajšek in gdč. Anica Zupanc. Čestitamo in želimo mnogo sreče.

Družinska sreča. V družini Jožeta Lovšin in njegove žene ge. Angele, roj. Moder se je rodila hčerka Marija Kristina. Čestitamo.

Gdč. **Francka T. Tomazin** je na konservatoriju „Bethoven" dokončala študije. Po prestanem izpitu je dosegla naslov profesorica klavirja in solfeo. Gdč. Tomazinovi, ki se tudi pevsko udejstvuje, k njenemu uspehu čestitamo in ji želimo še mnogo uspehov.

MIRAMAR

Otvoritev Slovenskega doma

Po končani kopališki sezoni so se med prvimi oglasili naši rojaki v Miramaru, ki so zadnjo nedeljo meseca aprila priredili v novo otvorjenem slovenskem domu (calle 28 entre 47 y 49) družabni zelo dobro pripravljeni asado. Pravzaprav je bil to neke vrste „likof"., ker je bila šele pred kratkim dovršena stavba tega prostornega in zelo potrebnega skupnega doma.

Po končanem kosilu in pečenkah, katere so udeleženci zalivali z dobrim vinom, je v imenu gostov iz Mar del Plate, ki so na povabilo v precejšnjem številu v 7 avtomobilih prihiteli na asado, g. dr. Kisovec pozdravil rojake v Miramaru in še prav posebno čestital družabnikom novega Slovenskego doma na njihovem trudu, požrtvovalnosti, vztrajnosti in uspehu, da so si postavili svoj lastni dom, ki ne služi samo v čast sodelavcem, ampak je v ponos vseh slovenskih naseljencev tega kraja.

Nadalje je poudaril, da tako nesebično delovanje, ki kljub ogromnim materialnim stiskam premaga vse težave, zasluži priznanje vseh zavednih Slovencev, ki želijo imeti svoj dom, svoje narodno zbirališče.

Pri tem je vzporedil delavnost rojakov iz bližnje Mar del Plate, ki sicer prirejajo redne sestanke, imajo svoj dobro izvežbani pevski zbor in odlično vodstvo šolskih tečajev, ki se pa kljub številnosti še niso povzpeli tako daleč, da bi si postavili svoj skupni dom. Novo ustanovljeno podporno društvo pa ima v svojem programu samo postavitev posmrtnega doma (panteona).

V šali je zato zaključil svoj govor nekako takole: „Mi Marplatenci dokler bomo živeli, bomo pač hodili k Vam v Vaš Slovenski dom, a Vi Miramarci boste po smrti prihajali k nam v naš posmrtni dom."

Nato se je Lojze Trpin zahvalil za pozdravne besede starešine Marplatencev in v želji, da bi se še bolj medsebojno povezali obe naselbini na skupnih prireditvah, otvoril zabavni del prireditve z žrebanjem dobitkov, petjem in plesom.

Veselica se je razvijala v najlepšem redu in v vsestransko zadovoljstvo ter je trajala do kasne večeri. Miramarci zaslužijo zares vso pohvalo in vsako priznanje za njihovo narodno zavest in je le želeti, da bi se slični skupni sestanki v novem Slovenskem domu redno ponavljali.

x. y.

MARTINU SLAPARJU V SPOMIN

V Tržiču je letos v začetku aprila v starosti nad 80 let umrl Martin Slapar. Po poklicu je bil čevljar. Pa prvi svet. vojni se je pridno udejstvoval v javnosti. Bil je več let predsednik skupine Jugoslov. strok. zveze v Tržiču. Pod njegovim predsednikovanjem se je lepo razvijala organizacija katoliško mislečega delavstva. Zaradi svojega odločnega nastopanja za delavske pravice je meseca avgusta leta 1920 izgubil službo v tovarni. Prisiljen je bil začeti delati na svoje. Pogoje za to je imel. Organiziral si je malo delavnico z dvema pomočnikoma in je tako postal samostojen čevljarski mojster. Več let je bil tudi občinski odbornik. Nekaj let pred okupacijo pa je postal predsednik Obrtne zadruge, katere član je moral biti vsak manjši obrtnik. Dolžnost zadruge je bila urejevati razmere med obrtništvom, n. pr.: paziti na dobre odnošaje med mojstri in vajenci, reševati pritožbe enih kakor drugih, vsi vajenci so morali biti prijavljeni zadrugi in zadruga jim je določila druge mojstre, pri katerih so delali izpitne izdelke, nato pa jim je zadruga izdala izpričevala, da so postali pomočniki. Preganjala je šušmarstvo in svoje člane zagovarjala pred davčnimi oblastmi. Skratka, bila je poluradna ustanova. Pri tej važni stanovski organizaciji se je pokojni pridno in vestno udejstvoval.

Med okupacijo je bil odrezan od javnega dela in tudi v svoji delavnici so se mu razmere temeljito spremenile na slabše. Kolikor ni dovolj trpel od strani Nemcev, so poskrbeli še partizani, ki so ga dvakrat povsem izropali. Po vojski so mu komunistični oblastniki onemogočili vsako zasebno delo, pokojnine mu pa tudi niso dali. Z ženo in bolehno hčerjo se je moral preživljati, kakor je vedel in znal. Ko so se razmere za silo uredile in je bil omogočen mednarodni promet, ga je po možnosti podpiral sin prof. Pavle iz Koroške. Pred kakimi osmimi leti mu je umrla žena, samemu pa so pojemale moči, dokler ni popolnoma obnemogel. Oskrbovala ga je hči Francka.

Da je bil v svojem življenju važna osebnost in bil še sedaj spoštovan, je dokazal njegov pogreb. Dolga vrsta pogrebcev se je razvrstila izpred njegove skromne hiše na čelu z devetimi duhovniki, ki so ga spremili k zadnjemu počitku. V grob je legel mož poštenjak in še poznavalec pok. dr. Janeza Ev. Kreka. Bog naj mu bo dober plačnik!

Bs As., 20. aprila 1962.

Janez Majeršič

Vsak teden ena

TRI ROŽICE V NAŠEM VRTU...

A. M. Slomšek

Tri rožice v našem vrtu cveto:
Glej, prva je roža veselja.
Naj vselej opleta nam našo glavo.
Pravična naj spolni se želja!

Tri rožice v našem vrtu cveto:
Nedolžnost lil'ja je druga.
Lepota to našega srca naj bo,
da vest nam kaj hud'ga ne žuga.

Tri rožice v našem vrtu cveto:
Zeleni je rožmarin tretja.
Na grobu naj našem ta vsajena bo.
Zelena od veka do veka.

PRVA OBLETNICA BLAGOSLOVITVE SLOVENSKEGA DOMA V SAN MARTINU

Rojaki v San Martinu so v soboto, 5. in nedeljo, 6. maja, lepo proslavili prvo obletnico otvoritve in blagoslovitve svojega doma. Ob zelo lepem vremenu so izpolnili ves program. Velik obisk je pričal, da si je novi dom pridobil številnih prijateljev v velikem Buenos Airesu.

V soboto, 5. maja

se je pričela proslava popoldne po zaključku slovenskega šolskega tečaja. Na športnem igrišču je bilo pripravljeno **lutkovno gledališče**, ki so ga napravili agilni skavti pod vodstvom Marijana Trtnika in Franca Klemenca. Semkaj so prihiteli vsi šolski otroci s svojimi učiteljicami in katehetom, mamice in očetje in mnogi gostje. Proslavo obletnice je začel Rudolf Smersu s kratkim pozdravnim nagovorom. Zatem so vsi navzoči stoje poslušali slovensko himno „Naprej zastava Slave". Sto oči je bilo uprtih v oder, ki ga je poslikal Andrej Makek in pričakovalo Jurčka, da pove nekaj naši mladini. Ko se je oder odprl, so bila otroška srca presrečna ob pogledu na mala bitja, ki so otrokom zaigrala dve igri: Razbojnik Noroz in Čarovnik Vsevedež. Moramo reči, da je imela predstava našega pravega lutkovnega odra v Argentini velik uspeh. Omeniti je treba lepo gesto doma, ki je vse otroke pogostilo.

Po končani predstavi sta se v zaključni tekmi v **namiznem tenisu** pomerila Jurij Smersu in Franc Žigart, ki sta v turnirju premagala ostale tekmovalce. Odigrala sta dve igri in je zmagal Jurij Smersu z rezultatom 2:0.

Okoli devete ure pa je pričela šaček, Smersu Miha, Potočnik Gabrijel, hovska simultanka slovenskega šahovskega prvaka v Argentini prof. Alojzija Geržiniča proti desetim sanmartinskim šahistom (Truden Slavko, Šušteršič Janez, Lobnik Franc, Verbic Gregor, Masič Tomaž, Korošec Fran-Baraga Franc in Sršen Konrad). Prof. Geržiniča je pozdravil in začel turnir kulturni referent doma prof. Zupan, nato je prof. Geržinič spregovoril nekaj besed o simultankah in povedal mednarodna pravila zanje. Okoli 21 je tekma pričela ob veliki udeležbi gledalcev, ki so sledili napeti tekmi. Domači igralci so se krepko borili, toda proti našemu prvaku niso mogli uspeti. Drug za drugim so polagali orožje. Okoli polnoči je bila simultanka zaključena z rezultatom 10:0 za prof. Geržiniča, ki je potem v razgovoru izjavil, da so v San Martinu dobri šahisti, ki pa morajo sistematično vaditi to lepo igro in večkrat tekmovati, da premagajo strah pred tekmo v javnosti.

V nedeljo, 6. maja

so se slovesnosti proslave prve obletnice nadaljevale. K sv. maši, ki jo je ob 10 na športnem igrišču daroval sanmartinski slovenski dušni pastir g. Jože Jurak, se je zbralo veliko rojakov.

Pred sv. mašo so skavti ob igranju argentinske in slovenske himne dvignili na jambor argentinsko in slovensko zastavo. Med sv. mašo je g. Jurak govoril o dolžnostih naših domov in staršev pri vzgoji slovenske mladine. Med sv. mašo je ubrano prepeval pevski zbor pod vodstvom pevovodje Tineta Duha. Takoj po sv. maši je zbrano množico nagovoril podpredsednik Slovenskega doma Stanko Marinček; pozdravil je botro in botra doma — go. Marinškovo in Jesiha, predsednika Društva Slovencev prof. Alojzija Horvata, g. Juraka in vse ostale navzoče, nato pa je povedal, da bo imel letos Slov. dom v San Martinu svojo veliko tombolo, katere glavni dobitek bo avto, in je pozval vse rojake k nakupu tombolskih tablic.

S tem je bil dopoldanski program končan.

Popoldanska akademija in ljudsko veselje

Za kosilo, obed, je bil določen čas do tretje ure popoldne. Že pred to uro so se postavili pri vhodu v dom fantje in dekleta v narodnih nošah. Prihajajoče so pozdravljali s kruhim in soljo in jim nudili šilce žganega v dobrodošlico. Ker so ljudje še vedno prihajali, se je za ob treh napovedani program popoldanske akademije nekoliko zakasnil. A predolgo le ni kazalo čakati, kajti ljudje so še venomer prihajali vse do poznega večera.

Ko se jih je nabralo že poln borjač, se je spet oglasila slovenska himna „Naprej zastava slave". Nato je stopil na oder zaslužni predsednik šmartinskega doma Leopold Novak, ki je pozdravil goste in tudi poudaril skrbi, ki tarejo odbor in ki naraščajo, kakor narašča delo, ki se v domu opravlja. — S tehtnimi mislimi je čestital šmartincem predsednik Zedinjene Slovenije prof. Lojze Horvat. — Za njim so nastopili trije že večji obiskovalci slovenske šole, Horvat, Gromova in Rožančeva in po nekaterih koristnih naukih za slovenščino nebrižnim staršem sklenili, da bodo sedaj še z večjim navdušenjem obiskovali slovenski šolski tečaj. Njihov prizor „Oh, pa ta slovenska šola" je sestavil T. Duh st. — Pod vodstvom Borisa Pavšerja so šolski otroci zapeli „Lipa zelenela je". Dobri glasovi so v šoli, a poudariti moramo tudi, da tukaj število šolskih otrok stalno narašča. — Naraščajnice so v zboru deklamirale Gregorčičevo „Domovini". — Po zamisli Kovača so štiri dekleta v narodnih nošah izvajale simbolično vajo „Oj, le šumi, gozd zeleni", kjer je lepe gibe spremljalo na trak posneto petje ge. Marinčkove in Andreja Makeka, ob klavirskih zvokih gdč. Smersujeve. — Nastopil je številni šmartinski mešani zbor pod vodstvom Tineta Duha in zapel Premrlovo „Prijatlji, obrodile so trte vince nam sladko", Blaža Potočnika „Ko dan se zaznava" in Flajšmanovo „V gorenjsko oziram se skalnato stran". — Skavti so pripravili Zelenega Jurija. — Za uvod je skavt recitiral Župančičevo pesem o Zelenem Juriju, nato pa je pet skavtov pokazalo belokranjski narodni običaj o tem znanilcu pomladi. Poleg „Jurija" v zelenju so štirje dečki v belokranjskih nošah zapeli značilno obredno pesem. Moramo to obnavljanje starih slovenskih običajev pri Šmartincih posebno pohvaliti. Po ptujskem Kurentu — oraču v predpustu je belokranjski „Zeleni Jurij" že drug tak nastop. Ti običaji so bili večinoma krajevnega značaja, zato že v domovini poznani le bolj prebivalcem dotičnega kraja, v tujini pa seznanjajo vse Slovence s svojo lepoto. — V kratkem, pa klenem govoru je nagovoril svoje farane pa goste šmartinski slovenski dušni pastir g. Jože Jurak. Spominjal se je svojega umrlega prednika Karla Škulja in se zahvalil odboru doma, ki mu je s svojim delom v veliko pomoč pri težnjah, s katerimi vodi zaupane mu duše. — Za konec akademije so ga. Taša Smersu ter Peter Kastrevc, Lojze Rezelj in Miha Smersu pod režijo g. Jožeta Rožanca odigrali Maroltov priložnostni prizor „Slovenski dom je pravi raj". — Ob skupni pesmi „Oče, mati" so potem sneli skavti slovensko in argentinsko zastavo.

Tedaj pa so, kot na minuto dogovorjeni prišli na oder, kjer se je prej odigravala akademija, belo ojopičani godci „Moulin Rouga". Sosednje zgradbe so na prostor že metale svoje hladne sence. Mladina je hitro pospravila stole in zaplesala, da je ne bi pričelo zebsti. Starejše generacije smo se pa deloma, ker je zunaj primanjkovalo prostora, potegnili noter v toplejše apartemente, kjer smo ob kupici vina komentirali akademijo, da je bila bogata in se je vendar vršila v hitrem tempu, da so bile vse točke dobro izvajane, da je bila zasedba vlog mnogoštevilna in da je bila včerajšnja in današnja proslava lep zaključek enoletnega udejstvovanja v šmartinskem Slovenskem domu.

S L O V E N C I P O S V E T U

KANADA

Dinko Bertoncelj na obisku pri Slovencih v Kanadi

Na velikonočno nedeljo so imeli po popoldanskih litanijah v cerkveni dvorani župnije Marije Pomagaj družabni sestanek cerkveni pevci, učitelji in učiteljice, ki poučujejo slovensko mladino v župnijski slovenski šoli ter vsi odborniki raznih župnijskih organizacij ter ustanov. Za vse so bile pripravljene pogrnjene mize. G. župnik Prebil se jim je zahvalil za delo, ki ga opravljajo v župniji, nato je pa vsem predstavil Dinka Bertonclja, ki se je pred prazniki mudil v Severni Ameriki kot smučarski učitelj, za veliko noč je pa prišel na obisk k rojakom v Kanado.

Zbrani rojaki so Dinka Bertonclja toplo pozdravili kot odličnega predstavnika Slovencev iz Argentine, ki je kot smučar, zlasti pa kot andinist in prvi Slovenec, ki je plezal na Himalajo kot član argentinske himalajske odprave močno uveljavil slovensko ime v svetu. Dinko Bertoncelj je zatem dobil tudi besedo. Zahvalil se je za pozdrave, nato je pa kanadskim Slovencem kazal in pojasnjeval slike o naravnih lepotah Bariloch in iz argentinskih postojank na Antarktiki. Za večino rojakov so bili prikazi teh slik — tako iz Bariloch, še bolj pa ledene Antarktike — dogodek, za katerega so bili Dinku Bertonclju v resnici hvaležni. To so mu izpričali z navdušenim odobravanjem in ploskanjem ter mu želeli še več uspehov v „njegovem planinskem svetu".

Za predsednika sveta torontske metropole je bil lani izvoljen katoličan Kolumbovih vitezov William Allan. Kolumbovi vitezovi so svojemu odličnemu članu pripravili 25. aprila t. l. slavnostno večerjo, na katero so bile povabljene vplivne osebnosti, tako zlasti župani 13 mestnih občin, provincijski in zvezni poslanci liberalne in konservativne stranke, ugledni katoličani s pomožnim torontskim nadškofom Filipom Pocock-om na čelu.

William Allen pri kanadskih Slovencih ni neznana osebnost, ker je bil že večkrat na njihovih prireditvah in proslavah. Dobro jih pozna in jih ima rad. Zato so bili povabljeni na slavnostno večerjo v njegovo počastitev tudi predstavniki slovenske skupnosti v Torontu gg. J. Kastelic, I. Kavčič st. in Peter Markeš z gospemi, ki so predsedniku Allenu izročili tople pozdrave in čestitke vseh Slovenskih rojakov iz Toronta in ostalih delov Kanade.

ZDA

Za slovenske rojake v Čikagu je bil obisk slovenskih rojakov iz Toronta lepo doživetje, ki se ga bodo radi še dolgo spominjali. Pa to ni bil samo navaden obisk, ampak so slovenski rojaki iz Kanade čikaškim Slovencem posredovali tudi znano Claudelovo umetnino, njegov misterij Marijino oznanenje. Uprizoritev tega misterija v režiji Vilka Čekute in pod okriljem Slovenskega gledališča v Torontu je v vsakem pogledu uspela. Tudi udeležba je bila dobra, saj je bilo navzočih nad 400 rojakov. Predstava je bila 10. marca pod pokroviteljstvom verske revije „Ave Maria", ki jo, kot znano, izdajajo slovenski frančiškani v Lemontu.

VENEZUELA

Ga. Gizi Rojnik je 3. aprila na centralni univerzi v Caracasu dosegla revalidiranje svoje diplome iz arhitekture. Svoje študije iz arhitekture je končala že leta 1948 na graškem vseučilišču ter je dobila inženirsko diplomo. V Venezueli je dobila zaposlitev kot arhitekt v ministrstvu za javna dela. Med tem je delala na revalidaciji svoje diplome na caracaški univerzi ter je na njej v redu položila vseh 7 predpisanih izpitov ter bo dobila tudi inženirsko diplomo te univerze. Slovesna promocija na univerzi bo v kratkem. Čestitamo in želimo veliko uspehov!

Življenjska jubileja sta praznovala: Maks Sodja 50-letnico, Jože Trampuž pa 60-letnico. Bog ju živi še mnogo let!

PO ŠPORTNEM SVETU

V Zagrebu je 25. marca na zimskem plavalnem prvenstvu Jugoslavije Kuridža postavil najboljši evropski čas na 100 metrov metuljček: 1,01 m. Rezultat pa ne bo priznan kot evropski rekord, ker je bil dosežen v 25-meterskem bazenu.

Portugalski klub Benfica je ponovil lanski uspeh in osvojil pokal evropskih nogometnih prvakov. Premagal je s 5:2 v odločilni tekmi Real Madrid, ki je bil velik favorit.

Na Švedskem je parlament nedavno odklonil prepoved profesionalnega boksa, ki so jo predlagali nekateri poslanci.

Slovenski alpinist Kunaver Aleš je v družbi treh severnoameriških plezalcev skušal premagati v zimskem vzponu nepremagano severno steno Grandes Jorasses v francoskih Alpah. Vsi poskusi pa so bili zaman, ker je bilo vreme po Kunaverjevi izjavi tako slabo, da je povsem onemogočilo vsakršen prvenstven vzpon.

Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu je bilo marca v Colorado Springs v ZDA. Največje presenečenje so pripravili Švedi, ki so premagali Kanadčane in moštvo ZDA in osvojili naslov prvaka. V A skupini so tekmovali še Norveška, Zap. Nemčija, Švica, Anglija in Finska. Moštvo ZSSR in ČSR nista nastopili, pa tudi Romuni in Jugoslovani ne, v znak protesta, ker oblasti v Zah. Berlinu niso hotele izdati potnih viz moštvu Vzhodne Nemčije. V skupini B so povsem nepričakovano zmagali Japonci, ki so premagali vse nasprotnike: Avstrijo, Francijo, Nizozemsko, Dansko in Avstralijo.

Na Jahorini v Bosni je bilo mednarodno mladinsko smuško tekmovanje v alpski kombinaciji, ki so se ga udeležili poleg Jugoslovanov tudi Avstrijci, Poljaki, Romuni in Bolgari. Zmagali so v vseh disciplinah, moških kot ženskih, Avstrijci, ki so pokazali, da imajo tudi med mladinci izredne talente.

Najboljši jugoslovanski mladinec je bil Aleš Guček, ki se je uvrstil na peto in osmo mesto. Zanimivo je tudi, da sta bila med jugoslovanskimi smučarji najbolje opremljena zastopnika iz Srbije. Smučarska zveza Jugoslavije je dovolila uporabiti opremo, ki je bila pripravljena za mladince, če bi potovali na svetovno prvenstvo v Chamonix. Še bolj zanimivo pa je, da slovenski mladinci niso imeli te opreme in je bil najboljši Guček sploh najslabše opremljen, ker jih je Smučarska zveza Slovenije obvestila, da morajo vrniti opremo osrednji zvezi v Beograd.

Cankarjeva novela „Na klancu" je izšla v ruskem prevodu pri Državni založbi umetniške literature v Moskvi. Pri isti založbi je izšlo v ruskem prevodu tudi okrog 80 Župančičevih pesmi.

O B V E S T I L A

Rojaki iz Ramos Mejía in okolice! Kulturni odsek Slomškovega doma pripravlja za letošnjo sezono serijo prosvetnih večerov, namenjenih predvsem rojakom iz ramoške okolice, dobrodošli so pa seveda tudi od drugod. Prvi tak večer se vrši v soboto. Predaval bo g. Jurak o svojem potovanju po Evropi. Predavanje bodo spremljale skioptične slike. Na sporedu so tudi glasbene točke in nastop ramoškega pevskega zbora. Ker je naslednji dan vseslovensko romanje v Luján, bomo s programom točno začeli.

II. kulturni večer SKA bo v soboto, 19. t. m., ob 7 pri Bullrichu, Sarandi 41, Capital. Predaval bo dr. Tine Debeljak o „Puškinu kot folkloristu"

Za 20. obletnico mučeniške smrti prof. dr. Lamberta Ehrlicha bo sv. maša v slovenski kapeli na Ramón Falconu v nedeljo, 20. maja, ob, 9,30. Vabljeni člani akademskega kluba Straže, akademske kongregacije Kraljice apostolov in vsi prijatelji.

25 let slovenske sestre na Paternalu. Letos, maja meseca poteče 25 let, odkar so prevzele slovenske šolske sestre slovensko šolo na Paternalu, ki so jo vodile do leta 1945. Danes imajo na Paternalu zavod, v katerem je vedno nekaj slovenskih otrok.

20. maja ob 16 bo slovesnost, ki jo v proslavo 25 letnice prirede rojaki, zlasti bivši gojenci, na Paternalu, Paz Soldan 4826, z zahvalno pobožnostjo, kulturnim programom in čajanko.

Ustanovni občni zbor odseka Slovenske fantovske zveze v Ramos Mejía se bo vršil v nedeljo, 20. maja. Vse fante iz ramoške okolice vabimo, da prihajajo ob sobotah popoldne v Slomškov dom in pomagajo pri gradnji športnih igrišč. Na večer pa je ob družabnih igrah, baru, revijah in glasbi za vse dovolj zabave. — Pripravljalni odbor SFZ, odsek Ramos Mejía.

Slov. kat. akademsko društvo priredi svoj 8. študijski dan ter 7. redni občni zbor v nedeljo, dne 20. maja, v Colegio Emaus v Haedo. Pričetek s sv. mašo ob 10, nato dve predavanju — o akademiku na univerzi in v organizaciji — asado ter za zaključek občni zbor.

PORAVNAJTE NAROČNINO!

Dohod s postaje Haedo FNDFS s kolektivom 186 do Colegio Emaus. Vabljeni vsi akademiki, abiturienti ter srednješolci v zadnjem letniku. Odbor.

Še nekaj izvodov slovenske pesmarice: 100 naših pesmi za mladino je v prodaji pri voditeljih slovenskih tečajev. Neprodane in pa nova izdaja bo šla konec prihodnjega meseca v prodajo v inozemstvo. Kdor je še nima, naj si jo nabavi takoj, sicer je ne bo mogel dobiti več.

D I J A Š K I T E Č A J

verouk, slovenska literatura, zgodovina in zemljepis

vsako drugo in četrto soboto v mesecu v Slovenski hiši.

Začetek 19. maja ob 15,30.

NAJNOVEJŠE HLADILNIKE

BLED

ter vse ostalo za hišo in dom Vam nudi vedno po najugodnejših cenah

Novak

Cerrito 2245 Lomas del Mirador

JAVNI NOTAR

Francisco Raúl Cascante

Escribano Público

Pta. baja, ofic. 2.

Cangallo 1642

T. E. 35-8827 Buenos Aires

Od Soče do Idrije Bric mane roké,
na vaškem „krgišču" slovesno pove:
„Jutr' bom trgal v Draž'ci na brajdi
rebulo, tržarko in tokaja vezé...!

V NEDELJO, 20. MAJA, OB 15 V NAŠEM DOMU V SAN JUSTU

SLOVENSKA VINSKA TRGATEV

Ob vsakem vremenu!

po običaju iz sončnih Brd pri Gorici kot ga je opisal g. Rudi Marinič

Postrežba izbranih jedil in pijače bo prvovrstna!

DOPOLDNE ob pol 10 bo NAGRADNO TEKMOVANJE V KEGLJANJU. Za kosilo bo v polni meri poskrbljeno.

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare
Redactor: José Kroselj

Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires,
T. E. 69-9503
Argentina

CORREO ARGENTINO Central B

FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 5775

TARIFA REDUCIDA
Concesión N 3824

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 688.209

Naročnina Svobodne Slovenije za leto 1962: za Argentino $ 530.—; za Severno Ameriko in Kanado 7 dolarjev, za pošiljanje z letalsko pošto 12 dolarjev.

Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Bs. Aires, T. E. 33-7213

NAROČAJTE IN ŠIRITE SVOBODNO SLOVENIJO

SLOVENSKA VAS V LANUSU

Nedelja, 20. 5. 62 ob 3 popoldne

I I.
J E S E N S K A
V E S E L I C A

Veselo razvedrilo starih in mladih ob obloženih mizah. Vabljeni.

D E N A R

doma: izgublja vrednost,
naložen: se pomnoži z obrestmi

SLOVENSKA HRANILNICA
z. z o. z.

Alvarado 350 Ramos Mejia
Uradne ure ob sobotah od 16—20
Šest let rednega poslovanja s prihranki rojakov.

†

Vsem rojakom in znancem sporočamo žalostno novico, da je na cvetno nedeljo, 15. 4., na svojem domu, Gajevci 24, pri Sv. Marjeti niže Ptuja, ob 8 zjutraj zatisnila za vedno svoje oči in odšla v večnost naša zlata mamica, gospa

MARIJA MUNDA, roj. LAH

Vsem, ki so jo poznali, jo priporočamo v molitev.
San Justo, 6. maja 1962.

Sin Alojzij z ženo Angelco, roj. Dolenc, vnuki Rozika, Andrej, Lojzek in Jožko; sin Jože z družino in hčerki Lizika z družino ter s. Marjetica Anastazija

---

IVAN PREGELJ 1

Otroci sonca

I.

V Sopotih

Selanov oče, ki je star ko greh, da ne zmore več poti v cerkev, sedi pred uljnjakom v lazu nad hišo in varuje. Tam sahne v opojnem in zrelem soncu svete Marjete v čebelah in vonjih praznično nedeljskega predpoldne. Toplo in brljavo žužnja svoje staroverske molitve za ljubo zdravje, za dobro letino in srečo pri živini, za srečno zadnjo uro in pa da bi se Bog usmilil tistih nesrečnih duš, ki v visokih gorah hud mraz trpe.

Trudno in počasi se spočenjajo starcu misli, se trgajo nedomišljene, so tu in tam, brez reda, kakor besede v pijanih ustih. Tiste duše v gorah, ki mraz trpe, ne gredo starčku iz glave. Mož je bridko preizkusil, ko je dan in dve noči s strto nogo ležal v drči pod hlodom. Ali mraz ali žejo, dvomi zdaj in se ne more jasno ovedeti pa sahne v trudni dremavosti. Saj! Ko je pa tako prečudno utihnilo vse naokoli. Pravijo, da Bog sam pripre človeka in žival, vsak šum in glas v tej kratki četrti ure od povzdigovanja pa do konca desete maše.

Kakor na dlani ima starec nizko pod seboj prisojno farno cerkev z župniščem in šolo, s pokopališčem in staro lipo. Čaka, ne ve dobro, česa. Menda tega, da se bodo zdajci otroci usuli iz zakristije pa bo Bog odvezal glasove, petelina, kuro in psa, šojo in srako in zastrti sopot iz potoka, ki ga duši globok jarek za ovinkom.

V drugačno smer iščejo starcu poti počasne misli, bi ujele rade, a dohajajo le s težavo. Sosedova Polonica pač. Hotela je, preden je šla k fari, da mu bo že prinesla tobaka v klobasi od županovih, če bo na črešnjo pazil kraj laza, da se dolinčarji, lakota otročja taka, vanjo ne prikradejo. Saj! Pazi in varuj človek, če vidiš in poznaš in bi se te kdo bal, trpi starec. Sedi že precej en čas krdelce pobov v vejah. Niso ne domači videti ne prav hudo vnanji, gosposki neki, močno priljudni in zgovorni. Izza brda nekod so se pritepli, pa kar v sad in veje, da jim še domači pes ni ubranil, Rahun, žival! Dekle ga je k drevesu privezala, pa je starec na svoje oči videl, da se je, beštja, fantincm na prvo besedo dobrikati začel, pa so ga odvezali, da se zdaj že nekaj dolgo kar trapasto poja preko žit in setev po vsem ljubem sončnem brdu in ne bo, cucek, prej škode delati nehal, dokler ne bo maše konec pa ga domači iz cerkve grede ne spazijo in ukrote.

Starčku usahne misel, brljavega ga ogrinjata polet čebelji in sonce. In čaka vdano, dočaka: ura bije. Visoko sem gori z zvonov se nosi togi glas. Pes sredi setev je posluhnil, sedel v grivo in oprezuje k cerkvi. Tam cepajo iz cerkvenih vrat prvi, najbolj nepočakani ljudje. Zdajci zašumi vsa prisojna stran, otroci, psi, petelin in kura, šoja in sraka. Še črešnja kraj lazu. Bridko se domisli starec in sliši, kaj govorijo v vejah.

„Blagoslovljeni sad tega drevesa. Sit sem," se zahvaljuje nekam objestno. „Jaz še nisem," ugovarja. „Opazijo nas pa nas bodo imeli za tatove," meni tretji. „Naj, zato pa, da bo kaj šale," sodi četrti. „Se je že začelo," pripoveduje nato, „Polonica je spazila Rahuna in se čudi." „Zija." „Nas že vidi." „Maha z rokami, preti." „Pika-Polonica, ha!" „Kako se ji mudi v breg!" „Se bo že unesla, preden prisopiha sem gori." „Aha, že počiva!" „Pastirja priganja, Matička, naj ji gre na pomoč." „Jelite? Pa je fant nekam lene žlahte." „Ni, ventre saint gris!" Ocepek je pobral iz meje." „Fantič, zapik! Tako se ne pojdemo!" „Ali slišite Polonico? Še hlapca kliče pa kaže na nas."

Še starega Selana pred uljnjakom je vzdignilo. Ves breg je poln krikov. Pes Rahun laja, se žene v Polonico, ta vpije zdaj navzdol k Matičku, zdaj sem gori. Iz zasoplih pljuč se ji trga otroška ihta:

„Le počakajte, dolinci... Rahun... puc! Mršnja, ne slišiš? Tatovi, lakota! Matiček, brž, brž! Vse veje so jih polne. Jih že vidim, jih že poznam. Tisti Kovačev pa Jurijev pa Potočnikov in Cene. Krote požrešne!"

V isti sapi hudo bridko spričo prevarjene vere, da ji bo zvest čuvaj: „Le čajte, oče Selanov! Vam bom še kdaj po tobaka šla! Tako ste várovali. Še Rahuna ste jim odvezali z drevesa, da so laže v veje zlezli. Rahun, Rahun, pošast!"

Zasopla in vsa ohripela je obstala za dober lučaj pod lazom. Ne upa si prav bliže in više.

„Matiček, brž!"

„Ali jih poznaš? So si gotovo obraze namazali?" vpije pastir.

„Saj," bi verjela deklica, „s črešnjami črnicami."

„R... pa hrbtov niso, le nič se ne boj," je uverjen pastir.

„Mort de ma vie," se oglaša v vejah. „Pastir se ne misli šaliti. Ali se ne bi previdno vdali, preden ne bo prepozno?" „Jaz ne," ugovarja, „še nisem sit." „Kadar bo naš Porthos sit," se roga in svetuje: „S peškami jej, da bo prej. Pa toliko, da boš mogel na tla." „Se bom kar spustil." „Daj! Pa padi previdno, da te Matijček ne oplazi." „Brez skrbi, mušketirji!"

Mirno in modro kakor odrasli priobčuje medtem dekletce svoje počutke:

„Da so tako predrzni. Kakor da sede v svojem. Še bežijo ne."

„Je-li, Pika? Ko pa smo zares v svojem," dražijo v vejah.

„Nobenega ne poznam," se jadi dekle in jo vabijo, naj pride bliže. Potem šepečejo in se dogovarjajo.

„Mulci grdi!" jih psuje deklica. 'Pika' so ji rekli, domači so, da ji zdevajo ime, ki ga ne sliši rada. „Mulci grdi, le čajte!"

Mladi v črešnji spačijo glasove:

„Zdaj ti bomo povedali, kdo pa kakšni mulci smo."

Trenotno molče, nato trpko in uverjeno, pojoče s svetlimi imeni iz Dumasjevih zgodeb:

„Athos!"

„Aramis!"

„Porthos!"

„D'Artagnan!"

„Ciganje," zastoče dekletce in pokliče iz dna svoje plahe dušice:

„Matiček!"

Matiček stoji v lazu tik pod črešnjo in oprezuje. Stisnil je suhotne ustnice in čaka.

„Vsi hkrati!" se menijo tatje v vejah.

„Velja! Mort de ma vie!"

„Na klic!"

„Rrremember!"

Polonila se sesede v grivo. Četvero močnih dečakov je cepnilo z drevesa. Eden med njimi, ki je neroden in zavaljen, je skočil nespretno in se kotrljá po Lazu.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)